

Asumisen rahoitus-
ja kehittämiskeskus

ASUNNOTTOMUUSKYSELYN TÄYTTÖOHJE

Huom! Jos kunnassa ei ole asunnottomia, vastaa kyselyyn kuitenkin valitsemalla kyselyssä vaihtoehto "**Ei asunnottomia**" ja lähetä vastauksesi.

Päivitetty: 2.11.2023

Lisätietoja:

Vilja Kamppila

etunimi.sukunimi@ara.fi

Sisällys

1	Asunnottomuuskyselyn toteutus	3
1.1	Yleistä	3
1.2	Asunnottomuustiedon lähteet kunnissa	3
1.3	Kuka on pitkäaikaisasunnoton?.....	4
2	Kyselyn täyttäminen	5
2.1	Kunnan perustiedot	5
2.2	Yksinelävät asunnottomat kyselyajankohtana 15.11.	6
2.3	Asunnottomat perheet kyselyajankohtana 15.11.	7
2.4	Kunnan vuoden aikana asuttamien asunnottomien määrä.....	7
2.5	Asunnottomuuslaskennan tekeminen kunnassa.....	7
2.6	Toimenpiteet asunnottomuuden vähentämiseksi ja asunnottomuuskehitys kunnassanne	8
2.7	Järjestetäänkö kuntanne alueella asumisneuvontaa?.....	8

1 Asunnottomuuskyselyn toteutus

1.1 Yleistä

ARA julkaisee vuosittain selvityksen Suomen asunnottomuudesta kuntakohtaisesti. Kerätyt tiedot kuvaavat asunnottomuutta marraskuun 15. päivänä. Selvityksessä on huomioitu lukumäärän lisäksi asunnottomuuden eri muodot, kuten sen jakautuminen eri väestöryhmien (mm. maahanmuuttajat, nuoret, naiset) kesken. Tätä varten ARA kysyy kunnista tietoja asunnottomuudesta verkkokyselylomakkeella.

ARA lähettää verkkokyselylomakkeen sähköpostitse kuntien kirjaamoihin vuosittain lokakuun lopussa. Kyselyyn vastataan kuntakohtaisesti. Kuntien tulee tehdä yhteistyötä hyvinvointialueiden, vuokrataloyhtiöiden ja palveluntuottajien kanssa asunnottomuustietojen keräämisessä. Kuntien kannattaakin olla yhteydessä hyvinvointialueisiin jo hyvissä ajoin ja selvittää, miten hyvinvointialueet voisivat osallistua asunnottomuustietojen tuottamiseen. Hyvinvointialueiden sosiaalipalvelut ovat tärkeä tietolähde asunnottomuustietojen keräämisessä.

Kyselyn poikkileikkausajankohta on **aina kyseisen vuoden marraskuun 15. päivä.**

Vastausten perusteella laaditaan asunnottomuusselvitys, joka julkaistaan ARAn verkkosivuilla. Selvityksen liitteenä julkaistaan kuntakohtainen tilasto asunnottomien määrästä poikkileikkausajankohtana 15.11.

Aiempien vuosien asunnottomuusselvitykset ovat ARAn tietopankissa Tilastot ja selvitykset -osiossa: [Siirry asunnottomuusselvitysten sivulle](#)

1.2 Asunnottomuustiedon lähteet kunnissa

Asunnottomuustietoa saadaan useista eri tietolähteistä, kuten hyvinvointialueiden sosiaalipalveluiden asiakastiedoista, vuokrataloyhtiöiden asunnonhakijatiedoista, Kelan toimeentulorekistereistä ja palveluntuottajien asiakastiedoista.

Tietojen luotettavuuden varmentamiseksi on tärkeää käyttää apuna väestörekisteriä ja muita henkilötunnuksiin perustuvia rekistereitä.

Tietosuojalain (5.12.2018/1050) mukaan henkilötietoja saa käsitellä, mikäli käsittely on tarpeen ja oikeasuhtaista viranomaisen toiminnassa yleisen edun mukaisen tehtävän suorittamiseksi (§ 4). Lisäksi henkilötietoja saa käsitellä, mikäli se on tarpeen tutkimusta taikka tilastointia varten ja se on oikeasuhtaista sillä tavoiteltuun yleisen edun mukaiseen tavoitteeseen nähden. Näin ollen asunnottomuuslaskennassa voidaan käyttää henkilötietoja (sisältäen myös henkilötunnuksen). Henkilötietojen käsittely tapauksessa täyttää EU:n tietosuoja-asetuksen edellytykset, sillä tietosuojalaki täsmentää ja täydentää tietosuoja-asetuksen kansallista soveltamista. ARA on tarkistanut tulkinnan asunnottomuustietojen osalta tietosuojavaltuutetulta aiemmin.

Lisäksi tietojen luovutuksen perusteena voidaan pitää julkisuuslain (21.5.1999/621) yleissäännöstä 28 §. Tiedon antaminen asunnottomuuslaskennan tarkoitukseen ei loukkaisi niitä etuja, joiden suojaksi salassapitovelvollisuus on säädetty.

Väestörekisteristä voidaan tarkistaa, onko henkilö asunnoton (esim. osoite Poste restante tai joku laitos). Rekisteritiedon käyttö on erityisesti tarpeen vuokra-asunnon hakijan tietoja tarkistettaessa silloin, kun hakija on oman ilmoituksensa mukaan asunnoton. Eri rekistereiden, esimerkiksi asunto- ja sosiaalitoimen hakija- ja asiakasrekisterin ristiin ajoilla vältetään asunnottomuustietojen päällekkäisyys.

Rekisteritiedolla ei yleensä päästä tarkistamaan mahdollista pitkäaikaisasunnottomuutta, koska siihen liittyy olennaisesti hoidon ja avun tarpeen arviointi.

1.3 Kuka on pitkäaikaisasunnoton?

Pitkäaikaisasunnottomalla tarkoitetaan asunnotonta, jolla on asumista olennaisesti vaikeuttava sosiaalinen tai terveydellinen ongelma, kuten velka-, päihde- tai mielenterveysongelma, ja jonka asunnottomuus on pitkittynyt tai uhkaa pitkittyä tavanomaisten asumisratkaisujen toimimattomuuden ja sopivien tukipalvelujen puuttumisen vuoksi. Asunnottomuus on pitkäaikaista,

kun se on kestänyt vähintään yhden vuoden tai henkilö on ollut toistuvasti asunnottomana viimeisen kolmen vuoden aikana.

Pitkäaikaisasunnottomuudessa korostuu avun ja hoidon tarve – ajallinen kesto on toissijaista.

- Tilapäisesti tuttavien ja sukulaisten luona -ryhmässä pitkäaikaisasunnottomaksi lukemisen pitää perustua ensisijaisesti sosiaalitoimen asiakkuuteen, jolloin palvelujen tarpeen perusteella voidaan päätellä, täyttyvätkö pitkäaikaisasunnottomuuden kriteerit.
- Muu vahva näyttö pitkäaikaisasunnottomuudesta voi olla luokittelun kriteerinä, esimerkiksi henkilön asumis- tai asunnottomuushistorian tunteminen.
- Palveluntuottajien asiakastiedoista voi näkyä pitkäaikaisasunnottomia, jotka saavat eläkettä, eivätkä sen takia asioi kaupungin sosiaalitoimistossa. Kyseessä voi olla nuoriakin päihde- ja mielenterveysongelmaisia.

2 Kyselyn täyttäminen

2.1 Kunnan perustiedot

Kyselyn alussa kysytään kunta, kunnanumero ja vastaajan yhteystiedot.

Jos kunnassa ei ole asunnottomia, täytä kunnan tiedot ja rastita kysymys 5 ”kunnassa ei ole asunnottomia.” Tämän jälkeen voit lähettää lomakkeen, eikä sinun tarvitse vastata muihin kysymyksiin. On tärkeää, että et jätä vastaamatta kyselyyn, vaikka kunnassa ei ole asunnottomia. Jos et vastaa kyselyyn, emme saa tietää, onko kunnassanne asunnottomia vai ei.

2.2 Yksinelävät asunnottomat kyselyajankohtana 15.11.

Ryhmään **ulkona, porrashuoneissa, ns. ensisuojiissa yms.** luetaan ilman vakinaista asuinpaikkaa olevat, erilaisissa tilapäissuojiissa ja paikoissa asustavat ja kiertelevät henkilöt.

Ryhmään **asuntoloissa tai majoitusliikkeissä asunnon puutteen vuoksi** olevat luetaan asuntolatyypisissä majoituksissa tai esimerkiksi matkustajakodissa tavallisimmin sosiaalitoimen päivittäisillä maksusitoumuksilla asustavat henkilöt.

Ryhmään **huoltokotityyppisissä asumispalveluyksiköissä, kuntouttavissa yksiköissä, sairaaloissa tai muissa laitoksissa asunnon puutteen vuoksi** asuvat luetaan mm. päihdehuollon asumispalveluyksiköissä, erilaisissa hoidollisissa laitostyyppisissä yksiköissä, turvakodeissa yms. asuvat henkilöt.

- Mukaan **ei lueta** erillisiä asuntoja, jotka ovat asumispalvelun piirissä. Näissä asunnoissa tilapäisestäikään asuvaa ei katsota asunnottomaksi.
- Asunnottomaksi **ei lueta** henkilöitä, jotka ovat huoltokotityyppisissä yksiköissä pysyvästi hoidon vuoksi, eivätkä hae muita asumisratkaisuja tai ovat tehneet vuokrasopimuksen ko. huoltokoti- ja muun laitostyyppisen asumisyksikön kanssa.
- Sen sijaan asunnottomaksi luetaan huoltokotityyppisissä yksiköissä oleva henkilö, jolla on vuokra-asuntohakemus vireillä.

Ryhmään **tilapäisesti tuttavien ja sukulaisten luona asunnon puutteen vuoksi** luetaan sellaiset henkilöt, jotka kunnan tietojen tai arvion mukaan asuvat tilapäisesti tai kiertelevät sukulaisten ja tuttavien luona ilman vakituista asuntoa.

- Tilapäisesti tuttavien ja sukulaisten luona –ryhmässä voidaan olettaa olevan eniten niitä, joiden asuminen voidaan järjestää yleisen asunnonjaon kautta normaalista vuokra-asuntokannasta.
- Ryhmään **ei lueta** vanhempiansa luona asuvia alle 25-vuotiaita nuoria.

Yksinelävistä asunnottomista eritellään **naisten, nuorten (alle 25-v.) ja maahanmuuttajataustaisten** osuus.

- Maahanmuuttajataustaisiin luetaan asunnottomat yksinelävät henkilöt, jotka eivät ole Suomen kansalaisia tai joiden äidinkieli on joku muu kuin suomi tai ruotsi. Maahanmuuttajatiedon voi selvittää väestörekisteristä äidinkielen ja syntymäpaikan avulla.
- Paperittomia eli maassa ilman lupaa olevia henkilöitä **ei lasketa** asunnottomiksi.

2.3 Asunnottomat perheet kyselyajankohtana 15.11.

Ryhmään luetaan perhe tai pariskunta, joka yhteisen asunnon puutteessa asuu erillään tai tilapäismajoituksessa, kuten matkustajakodissa, hotellissa tai sukulaisten ja tuttavien luona. Asunnottomiin perheisiin luetaan myös ensi- ja turvakodissa ja kriisiasunnoissa asuvat perheet. Erikseen kysytään perheeseen kuuluvien aikuisten ja lasten lukumäärä sekä maahanmuuttajataustaisten perheiden osuus.

2.4 Kunnan vuoden aikana asuttamien asunnottomien määrä

Kuntia pyydetään arvioimaan koko vuoden tiedot, vaikka loppuvuodesta ei olekaan vielä tarkkoja tietoja saatavilla. Vuoden aikana asunnon saanut yksinäinen asunnoton tai asunnoton perhe lasketaan mukaan vain kerran. Majoitusliikesijoituksia, turvakoteja, perhehoitoa tai laitoshuoltoratkaisuja ei lueta mukaan.

2.5 Asunnottomuuslaskennan tekeminen kunnassa

Valitse lomakkeen listasta mistä tietolähteistä olet koonnut tietoja asunnottomista ja pitkäaikaisasunnottomista. Voit valita usean vaihtoehdon.

Kuntia pyydetään kertomaan, miten asunnottomuuslaskenta on toteutettu ja mitkä tahot siihen ovat osallistuneet. Asunnottomuustietoja kannattaa kysyä kunnissa eri toimialoilta ja asunnottomuuden parissa työskenteleviltä järjestöiltä ja muilta palveluntuottajilta. Etenkin jos asunnottomuusluvuissa on tapahtunut suuria muutoksia verrattuna edellisvuoteen, kannattaa

kokoontua yhteen ja keskustella, ovatko muut toimijat havainneet samanlaista kehitystä ja mistä se mahtaisi johtua.

2.6 Toimenpiteet asunnottomuuden vähentämiseksi ja asunnottomuuskehitys kunnassanne

Kuntia pyydetään kertomaan vapaamuotoisesti, mitä toimenpiteitä kunnassa on tehty asunnottomuuden vähentämiseksi ja mitkä syyt ovat vaikuttaneet muutoksiin asunnottomuudessa. Kuntien vastauksia voidaan käyttää sellaisenaan tai referoituna ARAn julkaisemassa Asunnottomuus selvityksessä.

2.7 Järjestetäänkö kuntanne alueella asumisneuvontaa?

Asumisneuvonnalla tarkoitetaan työtä, jonka tavoitteena on asumisen turvaaminen ennaltaehkäisemällä ja ratkaisemalla asumisen ongelmia sekä opastamalla asumiseen liittyvissä asioissa.

Asumisneuvonnan tavoitteena on vuokravelkojen, asumisen häiriöiden ja häätöjen vähentäminen sekä asumisen jatkumisen turvaaminen.

Asumisneuvoja voi auttaa esimerkiksi häätöuhkatilanteissa, vuokratähtien selvittelyssä tai asunnon hakemisessa. Asumisneuvonta on yleensä lyhytkestoista matalan kynnyksen ohjausta ja neuvontaa. Asumisneuvontaa toteutetaan usein kunnan tasolla tai vuokratähtöyhtiöissä.

Kuntia pyydetään kertomaan, montako asumisneuvojaa kunnassa yhteensä on, ja mihin organisaation/organisaatioihin he ovat sijoittuneet.